

Л. А. Ляховченко,
аспірант кафедри управління охороною суспільного здоров'я,
Національна академія державного управління при
Президентіві України

КАТЕГОРІЙНО-ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

У статті автором досліджується сутність фінансування системи охорони здоров'я в Україні та йдеться про необхідність удосконалення сучасного категорійно-понятійного апарату державного регулювання фінансування системи охорони здоров'я в контексті науки державного управління.

In the article an author examines essence of financing of the health care system in Ukraine and necessity of improvement modern categories and conceptions apparatus of the government regulation of financing of the health care system in the context of public administration science.

Ключові слова: тлумачення наукових понять, державне регулювання, фінансування системи охорони здоров'я, консолідований бюджет.
Key words: interpretation of scientific concepts, the government regulation, financing of the health care system, consolidated budget.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Дослідження питання фінансування системи охорони здоров'я в Україні зумовило необхідність розглянути та проаналізувати наукові тлумачення основних категорій, понять і термінів у даній сфері.

Актуальність даного питання полягає в тому, що сьогодні в працях українських учених та науковців на теоретико-методологічному рівні не визначено формування деяких дефініцій категорійно-понятійного апарату фінансування системи охорони здоров'я, зокрема поняття "консолідований бюджет".

Аналіз останніх досліджень і публікацій дає нам змогу зробити висновок, що деякі дефініції категорійно-понятійного апарату фінансування системи охорони здоров'я розглянуто в працях вітчизняних науковців, зокрема Ю.О. Оболенського, Г.В. Атаманчука [5], В.Я. Малиновського [19], І.М. Солоненка та І.В. Рожкової [26], Н.Д. Солоненко [24, 25], Я.Ф. Радиша [30], Г.С. Рожкова [21], О.В. Виноградова [11], В.В. Шутова [31], Н.І. Карпишин [16], Я. Буздуган [8], О.Є. Маліка [18] та інших.

Але, незважаючи на це, невирішеними частинами загальної проблеми є

те, що не всі поняття, які застосовуються при розгляді питання державного регулювання фінансування системи охорони, мають офіційне тлумачення.

Метою статті є аналіз існуючих дефініцій категорійно-понятійного апарату державного регулювання системи фінансування охорони здоров'я в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Системний аналіз понятійного апарату проблеми державного регулювання фінансування системи охорони здоров'я в Україні переконливо свідчить, що потребують уточнення і розкриття сутності такі категорії: "державне регулювання", "фінансове забезпечення у галузі охорони здоров'я", "бюджетне фінансування", "медичне страхування", "обов'язкове медичне страхування", "добровільне медичне страхування", "консолідований бюджет".

Обґрунтування і формування дефініцій того чи іншого поняття, явища або процесу — одна з найскладніших процедур наукового дослідження. Поширена навіть думка про

те, що правильне тлумачення наукових понять вирішує майже половину наукового завдання [30, с. 102—106].

Розглядаючи поняття "державне регулювання", слід зазначити, що воно є однією із функцій державного управління та включає в себе безліч інструментів, за допомогою яких держава встановлює вимоги до суб'єктів тих або інших правовідносин.

Досліджуючи поняття "державне управління" та "державне регулювання" у західній літературі, ми зустрічаємося з терміном "public administration". У вузькому розумінні даний термін означає професійну діяльність державних службовців — державне адміністрування. У широкому — це вся система державних інститутів. Так, французький політолог Р. Грегорі дає визначення державного управління як "...особливої соціальної функції, спрямованої на впорядкування розвитку в інтересах усього суспільства, де державний службовець виступає спеціальним агентом влади" [32, с. 15—22].

Атаманчук, в свою чергу, вважає, що державне управління — це практична, організуюча та регулююча дія держави на суспільну (публічну) життєдіяльність людей із метою її впорядкування, збереження чи перетворення [5].

В адміністративно-правовій науці найпоширенішим є трактування державного управління як самостійного виду державної діяльності, що має організуючий, виконавчо-розпорядчий, підзаконний характер, особливої групи державних органів (посадових осіб) щодо практичної реалізації функцій і завдань держави в процесі повсякденного й безпосереднього керівництва економічним, соціально-культурним та адміністративно-політичним будівництвом.

Розглядаючи державне регулювання як економічний метод державного управління, В.Я. Малиновський розуміє під ним систему прийомів і засобів прямої дії на суб'єкти підприємницької діяльності шляхом запровадження фінансово-економічних законів і грошово-кредитних відносин з метою створення оптимальних умов, які забезпечують досягнення високих економічних результатів. Основними об'єктами державного регулювання автор вважає: діловий економічний цикл, господарську структуру, умови нагромадження, грошовий обіг, платіжний баланс, ціни, зайнятість, умови конкуренції, наукові дослідження, соціальну політику, підготовку й перепідготовку кадрів, навколишнє середовище, зовнішньоекономічну діяльність [19].

Солоненко Н. Д. погоджується із вищезазначеним твердженням та вважає, що державне регулювання охорони здоров'я проводиться в межах системи типових заходів законодавчого, виконавчого та контролюючого характеру й забезпечується правочинними державними установами й громадськими організаціями з метою збереження та зміцнення здоров'я нації [24,

с. 397].

Особливо гостро постає питання державного регулювання в період економічної кризи та високого рівня безробіття, оскільки така ситуація є наслідком низької ефективності та результативності економічної політики в умовах соціального ринкового господарства і завжди супроводжується скороченням державного фінансування соціальної сфери [13].

Необхідність забезпечення соціальної справедливості, створення умов для зміцнення здоров'я нації та зменшення рівня смертності населення, забезпечення доступності якісних медичних послуг для усіх верств населення — все це потребує державного втручання.

Світовий досвідчить, що системи державного регулювання економікою різноманітні, кожна країна має свої національні особливості та конкретні завдання даного етапу розвитку. Особливу роль у даному контексті відіграє ефективність використання фінансового механізму.

Фінансування галузі охорони здоров'я є одним з основних механізмів державного управління, за допомогою якого органи державної влади впливають на галузь з метою досягнення поставлених цілей.

Фінанси (від лат. *finantia* — платіж) — узагальнюючий економічний термін, який означає кошти, фінансові ресурси, що розглядаються у процесі їх створення, руху, розподілу й перерозподілу, використання, та економічні відносини, зумовлені взаєморозрахунками між суб'єктами господарювання, рухом коштів, грошовим обігом, використанням коштів. Ресурси (від фр. *ressource*) — допоміжні засоби (матеріальні цінності, запаси, кошти, можливості). Це засоби, які дають змогу за допомогою певних перетворень досягти бажаного результату [28].

На думку І.Ф. Назаренка, фінансові ресурси держави — це кошти, що утворюються у процесі розподілу й перерозподілу частини вартості сукупного суспільного продукту й національного доходу у грошовій формі та призначені для задоволення суспільних потреб [20, с. 34—43].

Як стверджує Шутов В.В., "фінансові ресурси — це сукупність взаємопов'язаних процесів вироблення альтернативних варіантів стратегій досягнення мети за допомогою конкретних методів фінансового механізму, оцінки і вибору оптимального варіанту, що призводить до ефективного використання виробленої продукції чи послуг [31, с. 201—202].

Від рівня забезпечення системи охорони здоров'я фінансовими, матеріально-технічними, трудовими ресурсами значною мірою залежить якість медичного обслуговування, а відповідно і стан здоров'я населення.

У фінансовій науці термін "фінансове забезпечення" трапляється дуже часто, однак лише в окремих працях розкрито його зміст. Так, колектив авторів навчального посібника за

редакцією С. Юрія "Фінанси: вишкіл студії" визначив фінансове забезпечення як формування цільових грошових фондів у достатньому розмірі та їх ефективне використання [27, с. 24].

Фінансист В. Опарін визначив фінансове забезпечення як систему джерел і форм фінансування розвитку економічної та соціальної сфер суспільства [9, с. 49]. Дане визначення достатньо лаконічно відображає суть досліджуваного терміна. Відомо, що систему джерел фінансування можуть становити: кошти державного та місцевих бюджетів; кошти страхових фондів; кредити; власні кошти юридичних і фізичних осіб; добровільні внески; інші кошти. Як правило, використання того чи іншого джерела фінансування зумовлює форму руху грошових коштів: бюджетних — бюджетне фінансування, кредитів — кредитування, коштів страхових фондів — страхування, власних коштів юридичних та фізичних осіб — самофінансування.

На думку Я. Буздуган, фінансове забезпечення — це метод фінансового механізму, за допомогою якого формують і використовують фонди коштів і який характеризує зміст впливу фінансів на різні аспекти розвитку суспільства [8].

У той же час Н. Карпишин вважає, що кожен економічний суб'єкт формує власну модель фінансового забезпечення, якою визначає склад і структуру джерел фінансування й відповідні форми руху коштів [16, с. 28].

Зважаючи на особливості досліджуваної сфери, яка діє з метою відтворення здоров'я громадян та досягнення як соціальних, так і економічних результатів, слід розглянути поняття "фінансове забезпечення охорони здоров'я".

Деякі науковці вважають, що фінансування охорони здоров'я включає всі процеси та структури, що мобілізують грошові ресурси (податки, страхові внески тощо), якими забезпечується діяльність галузі охорони здоров'я [25, с. 424—431].

У той же час більшість вітчизняних науковців визначають поняття "фінансове забезпечення охорони здоров'я" як метод фінансового механізму, що поєднує принципи, джерела й форми фінансування суб'єктів господарювання, діяльність яких спрямована на охорону, збереження, зміцнення та відновлення здоров'я громадян [21, с. 76—78].

Виходячи із визначення поняття "фінансове забезпечення охорони здоров'я" впровадження політики щодо фінансування зазначеної галузі як полягає, в першу чергу, в реалізації поставлених наступних завдань: захист від фінансових ризиків; забезпечення справедливого фінансування системи охорони здоров'я; раціональний розподіл ресурсів на потреби системи охорони здоров'я; підвищення рівня прозорості та підзвітності системи фінансування перед населенням; покращення якості послуг та підвищення їх економічної ефективності;

підвищення ефективності управління фінансуванням системи охорони здоров'я [33, с. 6—13].

Як вже зазначалося вище, фінансове забезпечення охорони здоров'я є методом фінансового механізму. В науковій літературі не існує єдиного визначення терміна "фінансовий механізм". Найбільш поширеними є твердження, що це:

— процес формування і використання фінансових ресурсів, які використовуються для забезпечення функціонування системи заходів, спрямованих на збереження і розвиток фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини при максимальній біологічно можливій індивідуальній тривалості життя [18, с. 8];

— комплекс спеціально розроблених і законодавчо закріплених у державі форм і методів створення й використання фінансових ресурсів для забезпечення економічного розвитку та соціальних потреб громадян [10];

— сукупність форм, методів і важелів фінансового впливу на соціально-економічний розвиток суспільства [22].

Колектив авторів І.М. Солоненко, І.В. Рожкова, А.І. Жаліло, Н.Д. Солоненко вважають, що механізм фінансування галузі охорони здоров'я, як механізм державного управління включає формування сукупного бюджету охорони здоров'я та всі процеси і структури, що мобілізують грошові ресурси, якими оплачується різні види діяльності галузі. До них відносяться загальні та адресні податки, страхові внески і пряма оплата пацієнта [26, с. 31].

Існуюча практика формування фінансових механізмів державного регулювання у галузі охорони здоров'я у державах-членах ЄС відповідає таким стандартам належного урядування, як належний фінансовий менеджмент та бюджетний менеджмент, ефективність, належна організація, відповідальність та нагляд, належне законодавство, законність, участь, прозорість процесу прийняття рішень та доступ до інформації. Кожен з цих принципів сприяє утвердженню демократії та верховенства права та застосовуються на всіх рівнях управління — глобальному, європейському, національному, регіональному та локальному [12].

Основними формами фінансового забезпечення системи охорони здоров'я в Україні визначають бюджетне фінансування, із яким пов'язані ґрунтовні теоретичні дослідження розподільчих процесів та організації грошових відносин з приводу використання централізованого фонду грошових коштів держави — бюджету.

У радянській фінансовій теорії під бюджетним фінансуванням системи охорони здоров'я розумілося надання в безповоротному порядку коштів із державного бюджету лікувально-профілактичним закладам для повного або часткового покриття їхніх видатків, передбачених планом економ-

ічного і соціального розвитку країни [29, с.164].

Інші науковці сформулювали наступні визначення "бюджетне фінансування":

— безповоротне направлення коштів відповідних бюджетів (державного, обласного, міського, районного, селищ, сіл) на утримання системи охорони здоров'я згідно з кошторисом видатків по кожному закладу, установі чи міроприємству або згідно зі зведеними кошторисами витрат по міністерству, відомству, управлінню [14, с. 23];

— централізоване виділення асигнувань з державного (місцевого) бюджету у формі безповоротного, безоплатного надання коштів, спрямованих на виконання державного замовлення, реалізацію державних програм, утримання державних установ. Має чіткий цільовий характер і перебуває під постійним фінансовим контролем держави [6, с. 252—253].

Г.С. Рожков вважає, що "бюджетне фінансування — це цільова, планова, безоплатна передача державних коштів із бюджетів різних рівнів на визначені цілі, завдання, реалізацію державних функцій" [21, с. 76—78].

Слід зазначити, що бюджетне фінансування необхідно відносити до гарантій держави, яка забезпечуватиме фінансування мінімально-необхідного рівня забезпечення життєдіяльності населення.

Багато науковців, досліджуючи проблеми фінансування охорони здоров'я, звертають увагу на недостатність бюджетного фінансування і пропонують створення альтернативних джерел фінансування даної галузі за допомогою коштів, отриманих від медичного страхування.

Так, Законом України "Про страхування" 7 березня 1996 року передбачено здійснення медичного страхування в обов'язковій і добровільній формах. Відповідно до статті 2 вищезазначеного Закону "страхування — це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів" [2].

Одні науковці вважають, що медичне страхування — це вид особистого страхування на випадок втрати здоров'я від хвороби або внаслідок нещасного випадку, що застосовується з метою мобілізації та ефективного використання коштів на покриття медичних витрат, на медичне обслуговування страхувальників [7].

Інші науковці вважають, що медичне страхування є підгалуззю особистого страхування, у якій об'єктами страхування є майнові інтереси, пов'язані зі здоров'ям застрахованої особи, а саме — з витратами на отримання застрахованою особою необхідної ме-

дичної допомоги [21, с. 76—78].

Медичне страхування передбачає страхування на випадок втрати здоров'я з будь-якої причини. Воно забезпечує більшу доступність, якісність і повноту щодо задоволення різноманітних потреб населення в наданні медичних послуг, є ефективнішим порівняно з державним фінансуванням системи охорони здоров'я.

З економічної точки зору, медичне страхування — це система заходів щодо створення спеціального грошового фонду для відшкодування витрат на медичні послуги та інші матеріальні збитки, пов'язані з погіршенням здоров'я, працездатності, порушенням соціальної активності людини [4].

Вибір форми медичного страхування в кожній країні залежить від конкретних економічних і культурно-історичних умов, від особливостей демографічних і соціальних показників, рівня захворюваності та інших факторів, які характеризують загальний стан здоров'я і рівень медичного обслуговування.

Обов'язкове медичне страхування — це складова частина соціального страхування. Специфіка обов'язкового медичного страхування полягає в тому, що як важлива складова частина державного соціального страхування воно функціонує через самостійну систему відповідних фондів (державного і територіального) та спеціалізовані страхові компанії.

Варто додати, що така структура страхового захисту здоров'я має бути затверджена на законодавчому рівні, але в Україні відповідне законодавство відсутнє, хоча в Законі "Про страхування" [2] медичне страхування і назване першим у переліку обов'язкових видів страхування. Закону, який би регламентував його впровадження і здійснення, досі не прийнято, хоча за останні роки на розгляд до Верховної Ради був поданий не один такий законопроект.

Згідно розроблених законопроектів населенню, яке підлягає обов'язковому медичному страхуванню, держава надає рівне право на гарантований обсяг медичної допомоги незалежно від величини фактично сплачених сум страхового внеску. Отримати медичну допомогу згідно з програмою застрахований може на всій території держави, у тому числі й за межами постійного місця проживання, з подальшими взаєморозрахунками між страховими організаціями за затвердженими тарифами.

Виноградов О. визначає обов'язкове соціальне медичне страхування як вид обов'язкового страхування, спрямований на забезпечення прав громадян на медичне страхування, охорону здоров'я та гарантій рівності забезпечення громадян медичною допомогою належного обсягу та якості [11].

Для обов'язкового медичного страхування характерне те, що сплата страхувальниками внесків здійснюється у встановлених розмірах і у встановлений час, а рівень страхового забезпечення однаковий для всіх застрахованих.

Доповненням до обов'язкового медичного страхування є добровільне медичне страхування. Добровільне страхування — це страхування, яке здійснюється на основі договору між страхувальником і страховиком. Загальні умови й порядок здійснення добровільного страхування визначаються правилами страхування, що встановлюються страховиком самостійно відповідно до вимог Закону України "Про страхування". Конкретні умови страхування визначаються при укладенні договору страхування відповідно до законодавства.

Деякі науковці вважають, що добровільне медичне страхування — дуже специфічний вид страхування, що характеризується значним ступенем невизначеності ринків, практично повним відсутністю статистичних даних про збитковість страхових продуктів за попередні роки [15, с. 17—21].

Інші науковці вважають, що добровільне медичне страхування є також соціальним видом страхування, але відрізняється від нього формою власності (недержавна) й організаційно-правовими формами страхових організацій, що задіяні у процесі соціального страхування [23, с. 31—34].

Добровільна форма медичного страхування передбачає застосування видів страхування, в яких відповідальність страховика виникає за фактом захворювання або лікування. Виплату за цими видами страхова організація здійснює у вигляді фіксованої страхової суми або добохів. Добровільною формою охоплені й ті види страхування, згідно з якими відповідальність страхової організації настає в разі звернення страхувальника (застрахованого) до медичної установи за одержанням медичної допомоги або послуг відповідно до умов договору страхування. Виплата має вигляд компенсації вартості необхідного лікування.

Соціально-економічне значення добровільного медичного страхування полягає у тому, що воно доповнює гарантії, надані в рамках соціального забезпечення і соціального страхування до максимально можливих у сучасних умовах стандартів (оплата дорожчих видів лікування і діагностики; застосування найбільш сучасних медичних технологій; забезпечення комфортних умов лікування тощо) [21, с. 76—78].

Отже, добровільне медичне страхування передбачає оплату медичних послуг понад програму обов'язкового медичного страхування та має на меті забезпечити страхувальникові (застрахованому) гарантії повної або часткової компенсації страховиком додаткових витрат, пов'язаних із зверненням до медичної установи за послугою, яка надається згідно з програмою добровільного медичного страхування.

Розглядаючи поняття "бюджетне фінансування", ми спостерігаємо наявність такого поняття, як "зведений (консолідований бюджет)".

Бюджетним кодексом України передбачено, що сукупність усіх бюджетів, що входять до складу бю-

джетної системи України, є Зведеним (консолідованим) бюджетом України. Такий бюджет не затверджується Верховною Радою України, а використовується для аналізу і визначення засад державного регулювання економічного і соціального розвитку України [3].

За світовими підходами, консолідований (в Українському законодавстві — зведений) бюджет включає республіканський (державний, федеральний) та територіальний (включно з місцевими) бюджети [17].

Деякі науковці вважають, що механізми формування консолідованого бюджету на охорону громадського здоров'я в Україні полягають у багатоканальному механізмі формування бюджету на охорону здоров'я на основі оптимального поєднання суспільних та приватних джерел фінансування.

Отже, зведений (консолідований) бюджет системи охорони здоров'я України являє собою сукупність показників усіх бюджетів (територіальних, місцевих, обласних), що входять до складу бюджетної системи охорони здоров'я України, і використовується для аналізу та прогнозування соціально-економічного розвитку держави, у тому числі в питаннях розвитку та здоров'я нації.

Зокрема, питома вага консолідованого бюджету у ВВП дає уявлення про масштабність бюджетного перерозподілу, а структура доходів і видатків свідчить про основні джерела формування дохідної бази бюджетної системи охорони здоров'я та пріоритетні напрями державних видатків у цій сфері.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження, виконаного на основі комплексного аналізу літературних джерел різних науковців, обґрунтовано сутність окремих термінів, які складають категорійно-понятійного апарату державного регулювання фінансування системи охорони здоров'я в Україні та доведена необхідність їх уточнення.

Даний аналіз також дає можливість стверджувати, що існують певні особливості та відмінності у формуванні тих чи інших понять, що пов'язано із економічним та соціальним розвитком країни.

Враховуючи вищезазначене, перспективами подальшого розвитку досліджень є більш детальніше вивчення терміна "консолідований бюджет", структури доходів та видатків таких бюджетів, оцінки реального взаємозв'язку між окремими складовими бюджетної системи охорони здоров'я та основними параметрами економічного розвитку країни.

Література:

1. Закон України "Основи законодавства України про охорону здоров'я" від 19 листопада 1992 року № 2801-XII (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>
2. Закон України "Про страхування" від 07 березня 1996 року № 85/96-ВР [Електронний ресурс]. — Режим

доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>

3. Бюджетний кодекс України від 08 липня 2010 року № 2456-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>

4. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних закладах охорони здоров'я та вищих медичних закладах освіти" від 17 вересня 1996 року № 1138 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>

5. Атаманчук Г.В. Государственное управление (организационно-функциональные вопросы): учебное пособие. — М.: ОАО "НПО "Экономика", 2000. — 302 с.

6. Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Державні фінанси: навчальний посібник / За ред. В.Д. Базилевича. — К.: Атіка, 2002. — 368 с.

7. Бігдаш В.Д. Страхування: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В.Д. Бігдаш. — К.: МАУП, 2006. — 448 с.

8. Буздуган Я. Поняття, принципи, форми фінансового забезпечення охорони здоров'я в Україні — Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/960/>

9. Бюджетний менеджмент: підручник / В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін. За заг. ред. В. Федосова. — К.: КНЕУ, 2004. — 864 с.

10. Василик О.Д. Теорія фінансів: підруч. / Василик О.Д. — К.: НЮС, 2000. — 416 с.

11. Виноградов О.В. Медичне страхування: обговорення триває / О.В. Виноградов // Аптека. — 2009. — Березень. — № 681 (10).

12. Державне управління: європейські стандарти, досвід та адміністративне право / [Авер'янов В.Б., Дерещ В.А., Школик А.М. та ін.]; за заг. ред. В.Б. Авер'янова. — К.: Юстініан, 2007. — 288 с.

13. Звіт з людського розвитку в Україні за 2008 рік: людський розвиток і європейський вибір: ПРООН Україна. — 2008. — 122 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до звіту: http://www.un.org.ua/files/File/ua_full-2.pdf

14. Єпіфанов А.О., Сало І.В., Д'яконова І.І. Бюджет і фінансова політика України. — 2-ге вид. — К.: Наукова думка, 1999. — 301 с.

15. Капшук О.Г. Сучасний стан і перспективи розвитку добровільного медичного страхування в Україні / О.Г. Капшук, А.П. Ситник, В.М. Пашченко // Фінансові послуги. — 2007. — № 2. — С. 17—21.

16. Карпишин Н.І. Фінансове забезпечення охорони здоров'я в реалізації державних функцій на ринку медичних послуг: дис. ... канд. екон. наук: 08.04.01. / ТНЕУ / Карпишин Н. І. — Тернопіль, 2006. — 168 с.

17. Краткие методологические пояснения к отдельным статистическим показателям, приведенным в сборнике // Статистика государственного финансов / Межгосударственный статистический комитет СНГ: База данных "Статистика СНГ" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.cisstat.com/base/>

fininvpr2006/164.doc.

18. Малік Є.О. Система фінансування охорони здоров'я: конкурентні та соціальні критерії розвитку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 [Електронний ресурс] / Є. О. Малік. — К., 2007. — 18 с.

19. Малиновський В.Я. Словник термінів і понять з державного управління / В.Я. Малиновський. — вид. 2-ге, доп. і виправл. — К.: Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2005. — 254 с.

20. Назаренко І.Ф. Фінансові ресурси охорони здоров'я в сучасних умовах ринкових трансформацій / І.Ф. Назаренко // Наукові праці НАДФІ. — № 2 (43). — 2008. — С. 34—43.

21. Рожков Г.С. Поняття та форми фінансування системи охорони здоров'я в Україні / Г.С. Рожков // Економіка і держава. — 2010. — № 7. — С. 76—78.

22. Романенко О.Р. Фінанси: підруч. / Романенко О.Р. — К.: Центр навчальної літератури, 2004. — 312 с.

23. Солдатенко О.В. Добровільне медичне страхування як джерело фінансового забезпечення медичної галузі / О.В. Солдатенко // Фінансове право. — 2010. — № 1 (11). — С. 31—34.

24. Солоненко Н. Економіка охорони здоров'я: навч. посіб. — К.: Вид-во НАДУ, 2005. — 416 с.

25. Солоненко Н. Удосконалення механізмів державного управління публічною галузю охорони здоров'я в Україні в контексті суспільних потреб / Н. Солоненко // Державне управління в Україні: реалії та перспективи: зб. наук. пр. НАДУ. — К., 2005. — С. 424—431.

26. Управління охороною здоров'я територіальної громади: монографія / [авт. кол.: І.В. Рожкова, Л.І. Жаліло, Ю.В. Давидова та ін.; за ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого]. — К.: НАДУ, 2009. — 152 с.

27. Фінанси: навчально-методичний посібник. — Тернопіль: ТАНГ, 2002. — 207 с.

28. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. — Л.: Вид-во Нац. ун-ту "Львівська політехніка", 2005. — С. 502.

29. Фінансово-кредитний словарь: в 3 т. / Гл. ред. Н.В. Гаретовский. — М.: Финансы и статистика, 1988. — Т.3.: Р-Я. — 511 с.

30. Федько О.А., Радиш Я.Ф. Категорійно-понятійний апарат ідеології здоров'я у дискурсі науки державне управління / О.А. Федько, Я.Ф. Радиш // Економіка та держава. — 2010. — № 4. — С. 102—106.

31. Шутом М.М. организационно-экономический механизм развития системы здравоохранения в регионе: монография. — Донецк: ВИК, 2005. — 320 с.

32. Gregorie. The French Civil Service. — Brussels, 1974. — С. 15—22.

33. Joseph Kutzin. Health financing policy: a guide for decision-makers. // Health Financing Policy Paper, Division of Country Health Systems. World Health Organization. — 2008. — P. 6—13.

Стаття надійшла до редакції 25.11.2010 р.